

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію **ПАРФЕНЮК Вікторії Олександрівни**
„Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх
соціальних педагогів у процесі фахової підготовки”, поданої на здобуття
наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 –
соціальна педагогіка

Інтенсивний розвиток сучасного українського суспільства зумовлює глибокі соціально-економічні та культурні перетворення, оновлення освітньої парадигми, що висувають принципово нові вимоги до підготовки фахівців соціально-педагогічної галузі, формування і розвитку їх творчих здібностей, створення умов для їхнього творчого самовизначення і самореалізації. Сучасна педагогіка актуалізує проблему подальшої розробки теоретичних положень та одержання нових емпіричних результатів щодо особливостей формування самостійної поведінки студентів університету майбутніх фахівців соціальної сфери, їх самореалізації, самовдосконалення, самовиховання та самоменеджменту. Досвід же навчально-виховної діяльності вищих навчальних закладів переконує, що ефективно вирішувати питання підготовки майбутніх фахівців можна лише за активної участі у цьому процесі самих студентів. Тому професійне самовдосконалення розглядають сьогодні як специфічний вид професійної діяльності спеціалістів, як невід’ємний компонент їхньої підготовки та перепідготовки. З огляду на це професійне самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів стає одним із важливих завдань сучасної професійної освіти. Дисертаційна робота ПАРФЕНЮК Вікторії Олександрівни лежить у руслі означених проблем, а отже тема дослідження є безперечно актуальною.

Саме тому сьогодні особливо актуальним є завдання щодо створення сприятливого соціального середовища для підготовки сучасного фахівця. За цих умов, професійне самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у

процесі фахової підготовки має стати важливим кроком до формування конкурентоспроможного фахівця соціально-педагогічної сфери.

Отже, представлена на захист дисертація присвячена, безумовно, актуальній проблемі професійної освіти – підвищенню ефективності професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів, а саме педагогічним умовам професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки. адже сьогодні помітним є зростання ролі й значення проблем подальшої розробки теоретичних положень та одержання нових емпіричних результатів щодо особливостей формування самостійної поведінки студентів університету майбутніх фахівців соціальної сфери, їх самореалізації, самовдосконалення та самовиховання.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми кафедри соціальної педагогіки, психології та педагогічних інновацій „Теорія і практика інноваційної підготовки фахівців соціономічної сфери” (державний реєстраційний № 0111U009906), яка входить до тематичного плану науково-дослідних робіт ДЗ „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського”.

Аналіз широкого кола наукових джерел із теми дослідження дозволив авторці коректно сформулювати науковий апарат дисертації, розробити логічну структуру роботи та обрати адекватні об'єкту, предмету, меті, гіпотезі й завданням методи дослідження.

Не викликає заперечень обраний автором спосіб викладання матеріалу дисертації. Структура у повній мірі відповідає об'єкту, предмету, поставленій меті та завданням дослідження.

Структура та зміст дисертаційної роботи ПАРФЕНЮК Вікторії Олександрівни засвідчують, що воно охоплює цілісний процес науково-дослідної роботи. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (220 найменувань) та 8 додатків на 63 сторінках, 18 таблиць, 4 рисунків. Загальний обсяг дисертації – 242 сторінки, із них – 156 сторінок основного тексту.

Вивчення змісту дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що мета дослідження, яка полягає в науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки, цілком досягнута, а узагальнений ПАРФЕНЮК Вікторією Олександрівною досвід професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів, може прислужитися в сучасних умовах розбудові вищої школи України, зокрема у конструюванні нової системи підготовки фахівців соціальної сфери. Мета дослідження сформульована у відповідності до інших елементів концептуального апарату, які логічно узгоджуються зі змістом дисертаційної роботи.

Слід підкреслити наукову новизну проведеного дослідження, яка полягає в тому, що *уперше* теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів); визначено й науково обґрунтовано сутність і структуру поняття „професійне самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів”, структурні компоненти професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів (мотиваційно-рефлексивний, особистісний, самоактуалізаційний, мобілізаційний); *уточнено* поняття „професійне самовдосконалення”; удосконалено науково-методичне забезпечення щодо професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів; *подальшого розвитку набули* наукові уявлення про зміст фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів, критерії, показники та рівні професійного самовдосконалення.

Позитивно слід оцінити практичне значення роботи, яке полягає у тому, що розроблені автором матеріали (методика діагностики рівнів професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки; система вправ, завдань, тестів, тренінгів, до яких залучатимуться студенти; програма елективного курсу „Основи

професійного самовдосконалення”) можуть бути застосовані в практиці роботи вищих навчальних закладів різного рівня акредитації.

У представленій роботі здійснено аналіз теоретико-методичних засад професійного самовдосконалення, що дало змогу авторці визначити поняття професійне самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки як свідому, систематичну, цілеспрямовану роботу над собою з метою підвищення рівня власної компетентності, розвитку соціально-педагогічних якостей відповідно до соціальних вимог; спрямованість до постійного саморозвитку та здатності до успішної соціально-педагогічної діяльності.

Заслугове схвалення проведена дисертанткою діагностика реального рівня професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів, якій передувало визначення компонентів професійного самовдосконалення: мотиваційно-рефлексивний, особистісний, самоактуалізаційний, мобілізаційний, *критеріїв (спонукальний, контактність, самоефективність, енергодійність)* і відповідних їм *показників* достатнього, середнього і низького рівнів професійного самовдосконалення майбутніх фахівців.

Перевагою проведеного дослідження вважаємо також створення та запровадження елективного курсу „Основи професійного самовдосконалення”, метою якого було формування в майбутніх соціальних педагогів навичок професійного самовдосконалення в процесі фахової підготовки; забезпечення студентів необхідними знаннями та навичками для ефективної взаємодії з громадськістю, групою та особистістю.

Заслугове на увагу те, що у процесі педагогічного експерименту дисертанткою доведено суттєве покращення рівнів професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки. Так, після проведення формувального етапу експерименту достатнього рівня досягли 40,9% студентів, середнього – 46,4% та 12,7% респондентів залишилися на низькому рівні в експериментальній групі на

відміну від контрольної групи де відповіді показники складають: 22,1%, 36,3%, 41,6%.

Результати педагогічного експерименту, доведені статистично, переконують у тому, що реалізація визначених педагогічних умов із метою підвищення рівня професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки є ефективною. Результати свідчать про високий ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, висвітлених у змісті дисертації.

Дисертантка продемонструвала обґрунтоване і доцільне використання сучасних методів дослідження, що дозволило їй розв'язати поставлені завдання на належному рівні. Запропоновані автором можливості та перспективи практичного застосування результатів дослідження, розкриті у роботі і наукових статтях є цінними і можуть бути використані під час підготовки і підвищення кваліфікації працівників соціально-педагогічної сфери.

Основні ідеї та результати дисертації висвітлено в 19 одноосібних публікаціях, із них 6 – у наукових фахових виданнях України, 5 – у зарубіжних виданнях, 8 – в інших виданнях та збірниках матеріалів конференцій, а також доповідалися на Всеукраїнських, міжнародних конференціях і науково-практичних конференціях молодих учених. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертаційної роботи.

Робота актуальна, виконана на належному теоретичному та методичному рівні, новизна та практична значимість отриманих результатів безсумнівні. Висновки обґрунтовані, достовірні, достатньо апробовані в публікаціях.

Разом із позитивною оцінкою змісту дисертації, рівня її виконання, вважаємо за необхідне висловити також певні зауваження і побажання:

1. При дослідженні професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки автором використано такі наукові підходи: системний, діяльнісний,

культурологічний, інтеграційний. На нашу думку, професійне самовдосконалення майбутнього фахівця слід розглядати як акмеологічну категорію, тому доцільним було б використання і акмеологічного підходу.

2. Виходячи з того, що професійне самовдосконалення майбутнього фахівця відбувається у двох взаємопов'язаних формах – самоосвіта і самовиховання (Основним змістом *самоосвіти* є вдосконалення наявних у студента знань, умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетенції. *Самовиховання* – активна цілеспрямована діяльність студента із систематичного формування і розвитку в собі позитивних якостей та усунення негативних), можна було б в авторському визначенні професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів «... акцентувати увагу не лише на спрямованість до постійного саморозвитку і й на *самовиховання*...».
3. Авторкою схарактеризовано рівні професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів: *низький, середній, достатній*. На нашу думку, варто було б говорити і про *високий* рівень.
4. На сторінках автореферату і дисертації авторка пише «розроблено педагогічні умови...», «виділено...» натомість завданнями передбачено «визначити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів».
5. У тексті дисертації на наш погляд недостатньо розкрито співвідношення між поняттями «професійне самовдосконалення», «самоосвіта», «самовиховання» та «саморозвиток» майбутніх соціальних педагогів.

Висловлені зауваження не знижують наукової цінності проведеного ПАРФЕНЮК Вікторією Олександрівною дослідження, яке підтверджує наукову зрілість і професійну компетентність дисертантки, а отримані нею

нові наукові результати мають вагоме теоретичне і практичне значення для розвитку сучасної педагогічної науки.

Дисертаційна робота „**Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх соціальних педагогів у процесі фахової підготовки**”, є завершеним, цілісним, самостійним дослідженням, що відповідає вимогам МОН України і «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами від 19.08.2015, № 656), а її автор, **ПАРФЕНЮК Вікторія Олександрівна**, цілком заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.05 – соціальна педагогіка.

Офіційний опонент,
кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи
та соціальної педагогіки Черкаського
національного університету
імені Богдана Хмельницького

С. П. Архипова

Підпис С.П.Архипової засвідчує
Проректор з наукової, інноваційної та
міжнародної діяльності, професор

С.В.Корновенко